

Repülőgép falun. Elmasina

KŐRÖSSI P. JÓZSEF

Úgy, ahogy nem mesélte el Lulának

1953-ban született Nagyváradon. Költő, író, szerkesztő. – Részlet a *Nyomomegyedóra. Történetek Ceaușescu Romániájának idejéből* című sorozatból.

Péntek este Szücs Lacival a Cyranóban ültünk Nagyváradon, és mint máskor is rendszerint, írot, asszonyt, lányokat és gyermeket beszélünk ki, anekdotázni kezdtünk. Kétezertizenhárom, október 12-én, mellettünk Pályi András hallgatott.

*

A román-magyar határ melletti faluban, egy harmincegynehány éves, géplakatosságot tanult fiú, miután apját, anyját, eltemette, egyedül maradt. Lányok után addig sem igen járt, inni nem ivott. Főleg délutánonként, még inkább este unatkozott. Egészen addig, míg hozzá nem kezdett a csűrben egy repülőgépet, egy egymotorost építeni.

Hosszú éveken át építette. Innen-onnan összeszedte, vásárolta, csempészte az alkatrészek egy részét, a többit maga gyártotta, vagy legyártatta.

Ott állt a csűrben készen az egyszemélyes repülőgép, a motorja kipróbálva, álló helyzetben működött. Csak a légcsavar hiányzott ahhoz, hogy átrepüljön azon a „zöldhatáron”, amelyen, mire ő elkészült, már nagyon sokan átkúsztak. Átcsúsztak-másztak, földön, föld alatt, fűben, fű alatt, levegőben.

A faluban a szegénység — nyolcvanas évek legeleje! — felszaporította a malaclopás esedékességét, s nagy erővel szállta meg a környéket az akkor már rövid jövőjű vezető, az úgynevezett kondukátor rendőrsége. Házról házra jártak, elsősorban a gazdasági épületekben keresték az ellopott malacokat. Amikor L. portájának hátsó udvarán a kétszárnyú csúrajtó megnyílt előttük, nem hittek a szemüknek. Nem malacot, egy kész repülőgépet találtak. Akkor még nem látszott rajta, hogy egyszemélyes.

Némán körbejárták, bőrkesztyűs kézzel megtapogatták mindent, ahol fölérték. Föl nem kapaszkodtak, pedig a kedvükért L. a pilótafülkéhez vezető falétrát fényes fémre cserélte. Ott állt fényesen a kész repülőgép, amelynek csőréről csak a légcsavar hiányzott. L. akkor még nem tudta, mekkora szerencse ez.

Faggatták, mivel foglalkozik, netán pilóta? Esetleg repülőgép-építő. Mondta, hogy ez utóbbi sem. Paraszt.

Megérdeklődtek, semmilyen hivatalos irat nem rendelkezett arról, hogy valaki engedéllyel tart a környéken repülőgépet. Arra a rendszámra, amit a felszállásra szinte kész szerkezet két oldalára és a

farokrészre közönséges mésszel festettek, még gépjármű forgalmi engedélyt sem adtak ki. Nemhogy repülőgépre.

L. mondta, hogy ő nem, nem pilóta, repülön katona korában ült egyetlen egyszer, amikor egyik ezredből a másikba szállították a csapattestet. Nem is ült, állt, mert üllőhely csak a tiszteknek jutott. Engedélye nincs, a gépet csak úgy magának, hobbiból építette annak a tervnek alapján, amire egy szaklapban bukkant. A szaklapot pedig találta. Valahol. Az ügy érdekében, saját kedvére még románul is megtanult.

Bevitték. Aztán elengedték. Csodálkozott, hogy még csak meg sem verték.

Arról azonban meggyőzték, hogy ha a masinának propellerje is lett volna, addig verik, amíg ki nem szedik belőle, mi a francot akart kezdeni a levegőben a barkácsolt szörnyeteggel.

A repülőgépet elkobozták. Katonai ponyvával letakarták, a kerítést megbontották. A főútra vezető kanyarban egy lámpaoszlopot is áthelyeztek annak érdekében, hogy a bizonyíték mindkét szárnya épségben maradjon. Máig emlegetett esemény az a nap, amikor lánctalpas harci géphez akasztva rendőri kísérettel, villogó katonai járművek felvezetésével a kicsi falun végig vontatták L. soha nem repülő masináját. Mert a faluban, miután tudomást szereztek róla, már csak így emlegették: Elmasinája, elmasina. Sohasem derült ki, hogy vajon felemelkedik-e L., legalább egyetlen próbaútra, ha eljön az ő ideje.

*

A történet szép és tragikus, mondhattam volna akkor neki, Szücs Lacinak, az újságírónak és költőnek, aki megírta ezt másképpen is. Tragikus és vicces annyira, amennyire csak a remény és a reménytelenség tud egyszerre szép, tragikus és vicces lenni. Mert a születésnapokat is, akár kerek, akár nem, az alkalom szüli, mint a tolvajt, aki magával viszi az összeset. Na meg a repülőgép-építőket is az alkalom.

DEBRECZENY GYÖRGY

mozgás és nyugalom

*összekeveredik mozgás és
nyugalom mikor még
minden teremt mindent*

*a lefelé irányuló zavaros
lélegzet formálta meg a földet*